

ALINA WALENIA
Uniwersytet Rzeszowski

NORWESKI MECHANIZM FINANSOWY I MECHANIZM FINANSOWY EUROPEJSKIEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO JAKO NOWE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA ROZWOJU POLSKI I PODKARPACIA

1. Wstęp

Zagadnienia dotyczące rozwoju lokalnego jak i regionalnego, a także wskazywanie źródeł finansowania są częstym przedmiotem badań i analiz naukowych z uwagi na ich społeczno – gospodarczy wymiar i znaczenie dla podnoszenia konkurencyjności. W polityce UE szczególne miejsce zajmuje rozwój regionalny definiowany jako proces zmian w sferze gospodarczej, ekonomicznej i społecznej, który nie odbywa się samoistnie, lecz kreowany i urzeczywistniany jest przez wiele różnego rodzaju czynników [Gawlikowska-Hueckel, 2003]. Istotnym czynnikiem rozwoju regionu jest infrastruktura instytucjonalna, której niedorozwój nie sprzyja rozwojowi społeczno-gospodarczemu i wymieniany jest jako bariera rozwoju regionu [Klamut, 2000]. Głównym zadaniem instytucji wspierających rozwój regionalny jest tworzenie sprzyjających warunków do podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu i jego konkurencyjności, m. in. poprzez świadczenie usług konsultingowych, doradczych, szkoleniowych, a także informowanie o pojawiających się instrumentach finansowych wspierających rozwój regionów. Dokonując analizy możliwości finansowania potrzeb inwestycyjnych w okresie po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w UE nie sposób pominąć dwóch istotnych źródeł zasileń w postaci Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Konsekwencją członkostwa Polski w Unii Europejskiej było przystąpienie do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Na mocy Umowy o rozszerzeniu EOG z 14 października 2003 r. ustanowiona została pomoc finansowa krajów Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), tworzących EOG dla najmniej zamożnych państw UE, w tym także dla Polski.

W październiku 2004 r. rząd Rzeczypospolitej Polskiej podpisał dwie umowy, które umożliwiają korzystanie z dodatkowych, obok funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, źródeł bezzwrotnej pomocy zagranicznej: **Memorandum of Understanding wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego** oraz **Memorandum of Understanding wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego**. Darczyńcami są 3 kraje EFTA: **Norwegia, Islandia i Liechtenstein** [Memorandum... 2005]. Pomoc jest udzielana w ramach dwóch instrumentów finansowych: **Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)**. Przyznana Polsce kwota w wysokości 533,51 mln euro będzie wykorzystywana w latach 2004-2009. Łączna indykatywna alokacja dla Polski w latach 2004-2009 na realizację przedsięwzięć z Mechanizmów Finansowych wynosi 559 mln euro. Kwota ta, po pomniejszeniu o koszty zarządzania, które ponoszą instytucje państw-darczyńców: Biuro Mechanizmów Finansowych, Komitet Mechanizmu Finansowego oraz Norweskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, wynosi 533,51 mln euro [Program operacyjny ... 2006].

Oba Mechanizmy zostały objęte jednolitymi zasadami i procedurami oraz podlegają jednemu systemowi zarządzania i wdrażania w Polsce. Funkcję koordynacyjną w zakresie Mechanizmów Finansowych - jako Krajowy Punkt Kontaktowy - pełni Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Wdrażanie Mechanizmów Finansowych w Polsce odbywa się na podstawie Programu Operacyjnego, przy uwzględnieniu wytycznych przygotowanych przez państwa-darczyńców. Głównym celem utworzonego przez państwa-darczyńców Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego jest **realizacja przedsięwzięć prorozwojowych przyczyniających się do zmniejszenia różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego**. Ponadto realizacja przedsięwzięć będzie służyła zacieśnieniu **współpracy bilateralnej pomiędzy Polską a państwami darczyńcami**. Realizowane projekty powinny być zgodne z priorytetami polityki społeczno-gospodarczej kraju, jak też z celami odpowiednich polityk Unii Europejskiej. Pozyskanie przez Polskę dodatkowych środków finansowych dostępnych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego to szansa na dofinansowanie i promowanie między innymi zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska, ochrony kulturowego dziedzictwa europejskiego, rozwoju zasobów ludzkich. Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego potwierdza duże zainteresowanie kolejnym instrumentem finansowym wspierającym rozwój poszczególnych regionów, w tym także Podkarpacia.

2. Cel, materiał i metody badań

Celem opracowania jest prezentacja zasad wdrażania oraz priorytetów wsparcia finansowego oferowanego w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG, z wyszczególnieniem uprawnionych wnioskodawców. Głównym źródłem badań były dane Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, jako instytucji pełniącej funkcje Krajowego Punktu Kontaktowego ponoszącego odpowiedzialność za wykonywanie zobowiązań nałożonych na stronę polską, wyrażonych w Memorandum of Understanding wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG oraz Memorandum of Understanding wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Badaniom poddano pierwszy okres funkcjonowania tego instrumentu finansowego, tj. lata 2004 – 2005.

Głównymi metodami badań była analiza porównawcza materiału empirycznego, która umożliwiła wskazanie ilości i wartości wnioskowanych oraz wybranych do dofinansowania projektów z poszczególnych regionów, priorytetów i obszarów wsparcia. W badaniach szczególną uwagę zwrócono na region Podkarpacia jako najsłabiej rozwinięty, dla którego wskazanie nowych źródeł finansowania stanowi szansę jego rozwoju, a tym samym podniesienia konkurencyjności i innowacyjności.

3. Zakres wsparcia Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG

Zakres pomocy i regulacje w zakresie kierunków wsparcia finansowego, jak również warunki rozdysponowania przyznanych Polsce dodatkowych środków finansowych w ramach: Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego zdefiniowane zostały w podpisanych w dniach 14 i 28 października 2004 r. umowach (Memoranda o Porozumieniu of Understanding zawartych pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej a państwami darczyńcami. Wsparcie finansowe oferowane przez darczyńców pełnić ma dualną rolę, z jednej strony sprzyjać ma nawiązywaniu współpracy pomiędzy krajami beneficjentami a państwami EFTA przez budowanie pozytywnych, długoterminowych relacji, z drugiej zaś strony ma się przyczynić do wyrównywania szans rozwojowych oraz kształtowania warunków dla długookresowego i zrównoważonego wzrostu na obszarze Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej między innymi przez eliminowanie istniejących różnic społeczno-ekonomicznych [www.eog.gov.pl].

Finansowanie projektów z wykorzystaniem środków pochodzących zarówno z Mechanizmu Finansowego EOG, jak i Norweskiego Mechanizmu Finansowego jest finansowaniem celowym, co oznacza iż może być ono skierowane na zaspo-

kojenie ściśle określonych rodzajów wydatków w ramach tzw. obszarów priorytetowych, do których w ramach Mechanizmu Finansowego EOG zaliczono [Zasady i procedury ... 2007].

- ochronę środowiska (również środowiska ludzkiego), między innymi w wyniku redukcji zanieczyszczeń i wzrostu znaczenia alternatywnych źródeł energii,
- promowanie zrównoważonego rozwoju przez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami,
- ochronę kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowę miast,
- rozwój zasobów ludzkich poprzez promowanie wykształcenia i szkoleń, wzmacnianie potencjału z zakresu administracji lub służby publicznej w samorządzie i jego instytucjach, a także wzmacnianie wspierających go procesów demokratycznych,
- opiekę zdrowotną i opiekę nad dzieckiem,
- badania naukowe.

Realizacja projektów inwestycyjnych z wykorzystaniem środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego dotyczyć ma natomiast takich celów jak [www.ukie.gov.pl] .

- wdrażanie przepisów z Schengen, wspieranie Narodowych Planów Działania (NPD) z Schengen, jak również wzmacnianie sądownictwa,
- ochrona środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia zdolności administracyjnych do wprowadzania w życie odpowiednich przepisów istotnych dla realizacji projektów inwestycyjnych,
- polityka regionalna i działania transgraniczne,
- pomoc techniczna przy wdrażaniu prawodawstwa UE.

Podział środków w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego wg Programu Operacyjnego ze zmianami z 14 listopada 2006 r. przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Indykacyjny plan finansowy na lata 2004 – 2009 (w mln euro)

Grupa wydatków	Wkład MF EOG/NMF	Wkład z budżetu państwa i budżetów j.s.t.
ANEKS B	452,15	79,79
Ochrona środowiska	102,18	18,03
Promowanie zrównoważonego rozwoju	8,00	1,41
Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego	78,65	13,88
Rozwój zasobów ludzkich	29,04	5,12
Opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem	42,93	7,58
Badania naukowe*	33,32	5,88
Wdrażanie przepisów z Schengen	113,46	20,02
Ochrona środowiska	16,94	2,99
Polityka regionalna i działania transgraniczne	24,88	4,39
Pomoc techniczna dla wdrażania <i>acquis communautaire</i>	2,75	0,49
ANEKS C	65,21	7,93
Rezerwa	12,15	3,02
OCENA I MONITORING EFTA EOG	4,00	0,00
Ogółem	533,51	90,74

* w łącznej kwocie alokacji na badania naukowe uwzględniono kwotę 13 mln euro środków przeznaczonych na Polskę – Norweski Fundusz Badań Naukowych

Źródło: Program Operacyjny dla wykorzystania środków finansowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego ze zmianami z dnia 14 listopada 2006 r.

Wsparcie finansowe oferowane w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG dotyczy dwóch kategorii projektów przeznaczonych dla określonego typu beneficjentów. Zgodnie z ustalonymi procedurami i wskazaniem państw – darczyńców o finansowanie w ramach Mechanizmów Finansowych mogą ubiegać się wszystkie instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe, utworzone w Polsce zgodnie z prawem i działające w interesie publicznym. Uwzględniając tak zdefiniowanych wnioskodawców, do grupy tej zaliczyć można w szczególności [Program Operacyjny ... 2006]:

- organy administracji rządowej,
- organy administracji samorządowe (gminy, powiaty, województwa),
- instytucje naukowe i badawcze,
- instytucje branżowe i środowiskowe,
- organizacje społeczne,
- podmioty partnerstwa publiczno-prywatnego.

Środki finansowe w ramach Mechanizmów Finansowych wspierają ściśle określone w Memorandach o Porozumieniu obszary (zdefiniowane kierunki rozdysponowania środków w ramach pomocy), jak też typy projektów. Współfinansowaniem objęte zostały trzy typy projektów:

- projekty pojedyncze z określoną minimalną kwotą wnioskowanej pomocy na poziomie 250 tys. euro,
- grupy projektów – programy, które wykorzystywane są do wdrażania kompleksowych i kapitałochłonnych projektów,
- projekty zakwalifikowane do tzw. specyficznych form pomocy, tj. projekty i programy w ramach grantów blokowych i funduszu kapitału początkowego.

Zgodnie z Memorandum Finansowym projekty finansowane w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG muszą przyczynić się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Obszary wsparcia powinny być zgodne z priorytetami Państwa – Beneficjenta oraz odpowiednimi umowami z Unią Europejską. Wszystkie projekty muszą być zgodne z prawem UE, prawem krajowym [Umowa ... 2003]. Do głównych obszarów horyzontalnych wymienionych powyżej zalicza się:

- zrównoważony rozwój, integrujący wymiar środowiskowy, ekonomiczny i społeczny,
- równość szans kobiet i mężczyzn,
- dobre zarządzanie, które określa udział szerokiej grupy partnerów w procesie podejmowania decyzji, podejmowanie decyzji zgodnie z prawem oraz przejrzystymi zasadami,
- współpracę wielostronną.

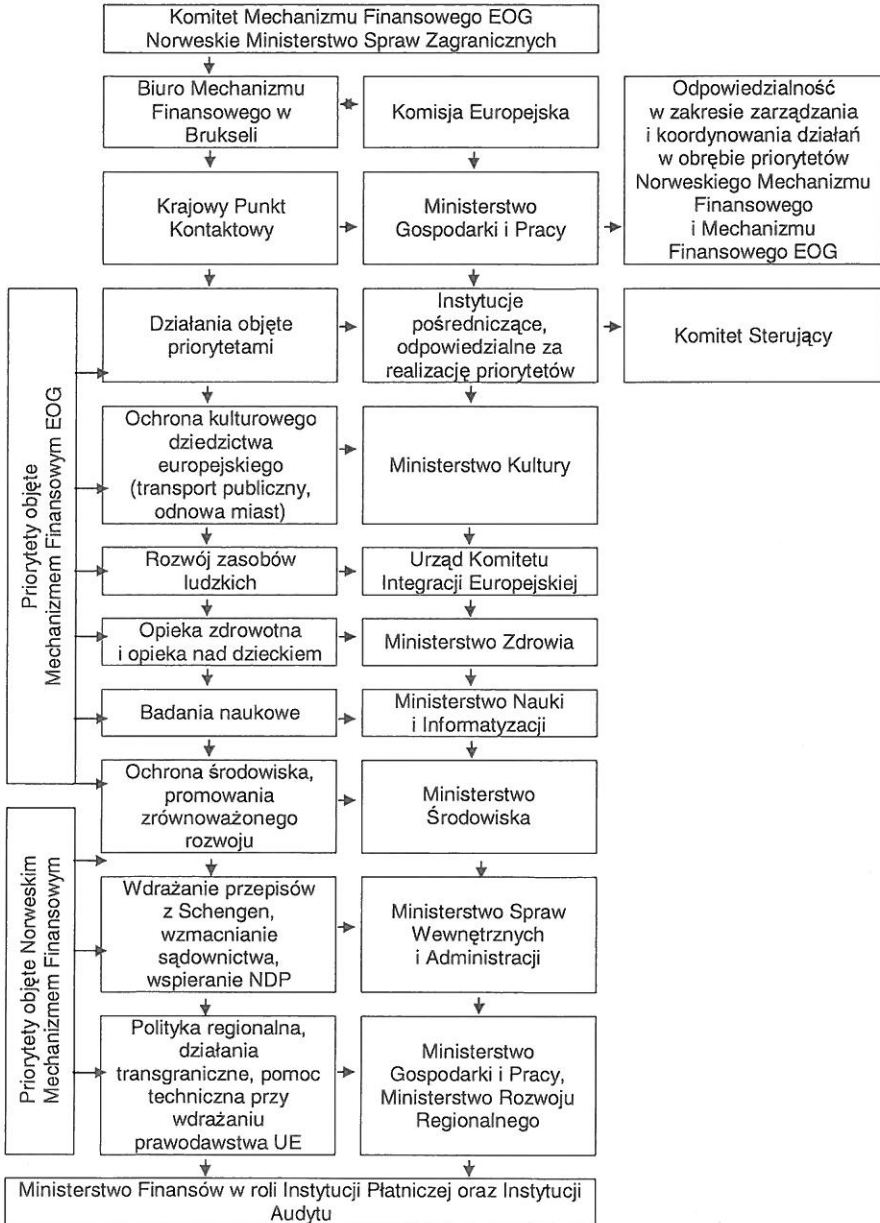
4. Zasady wdrażania Mechanizmów Finansowych

Procedura zarządzania środkami Mechanizmów Finansowych w Polsce zatwierdzona została przez państwa darczyńców. Zakres odpowiedzialności za przebieg wdrażania poszczególnych priorytetów Mechanizmów Finansowych przez polskie Instytucje Pośredniczące przedstawia rysunek 1.

Obszary kompetencji w procesie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego wskazują na odpowiedzialność Instytucji za zarządzanie poszczególnymi priorytetami wsparcia.

Rysunek 1

Obszary kompetencji w procesie wdrażania założeń Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.eog.gov.pl

Szczegółowa informacja na temat priorytetów (opis i uzasadnienie, cel, rodzaje kwalifikujących się projektów, wykaz możliwych kosztów kwalifikowanych, kryteria wyboru projektów, a także rodzaje beneficjentów) określone zostały przez *Krajowy Punkt Kontaktowy*. Minister Rozwoju Regionalnego pełniący funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego ponosi ogólną odpowiedzialność za zarządzanie działaniami realizowanymi w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego w Państwie – Beneficjencie, odpowiada również za identyfikację, planowanie, wdrażanie i monitorowanie projektów jak też wykorzystanie środków w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Poziom współfinansowania w ramach Mechanizmów Finansowych uzależniony jest od pochodzenia środków przeznaczonych na współfinansowanie projektów oraz rodzaju podmiotów współrealizujących inwestycje, tj.:

- projekty ze środków pochodzących z budżetu centralnego lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego przy jednoczesnym, równoległym finansowaniu ze środków pochodzących zarówno z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, jak i Mechanizmu Finansowego EOG nie może przekroczyć 85% kosztów kwalifikowanych,
- projektów realizowanych z podmiotami prywatnymi przy wykorzystaniu środków z Mechanizmów Finansowych nie może przekroczyć 60% kosztów kwalifikowanych.

5. Stan wdrażania Mechanizmów Finansowych w kraju i na Podkarpaciu

Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG potwierdziła duże zainteresowanie podmiotów kolejnym instrumentem finansowym wspierającym rozwój poszczególnych regionów. Pozytywnie należy ocenić aktywność podmiotów z terenu województwa podkarpackiego w zakresie wnioskowania o dofinansowanie ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Z terenu województwa podkarpackiego wpłynęło 81 wniosków o dofinansowanie projektów o łącznej wartości 92,6 mln euro, z czego 9 zostało zakwalifikowanych do dofinansowania na łączną kwotę 8,7 mln euro. W skali kraju Komitety Sterujące zarekomendowały do dofinansowania z Mechanizmów Finansowych 144 projekty, których wnioskowana kwota o wsparcie wynosiła 176 mln euro.

Pod względem liczby złożonych wniosków i kwoty dofinansowania region Podkarpacia zajmuje 6 pozycję wśród 16 województw. Wyniki naboru (koniec 2005 r.) wniosków w ramach poszczególnych priorytetów przedstawiały się następująco:

Priorytety Środowiskowe (1, 2, 8). Ochrona środowiska

- złożonych zostało 700 wniosków o łącznej wartości projektów wynoszącej 840 227 856 euro określających wnioskowaną kwotę dofinansowania 637 257 812 euro. Z terenu województwa podkarpackiego zgłoszonych zostało 56 projektów o łącznej wartości 62 796 421 euro, w tym wnioskowana kwota o dofinansowanie wynosiła 48.097.550 euro, a wybranych zostało 5 projektów na łączną wartość 3 933 008 euro (tabela 2).

Tabela 2

Lista projektów beneficjentów z województwa podkarpackiego rekomendowanych do dofinansowania w ramach Priorytetu Środowiskowego

Lp.	Wnioskodawca	Tytuł projektu	Wnioskowana kwota dofinansowania (w euro)
1.	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Przeworsku	Przebudowa kotłowni węglowej na gazową wraz z modernizacją węzłów ciepłych oraz instalacji	257 804
2.	Gmina Miejska Przemysł	Termomodernizacja obiektów oświatowych miasta Przemysł I etap	880 427
3.	Urząd Miasta Ustrzyki Dolne	Redukcja zanieczyszczeń powietrza – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Ustrzyki Dolne	576 899
4.	Gmina Świlcza	Ochrona GZWP – 425 poprzez rozbudowę oczyszczalni ścieków w Świlczy, woj. podkarpackie	703 942
5.	Gmina Brzozów	Budowa kanalizacji sanitarnej i rozbudowa oczyszczalni ścieków w aglomeracji Brzozów oraz kanalizacji wsi Humniska – etap V	1 513 936
Razem			3 933 008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.

Priorytet 3. Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego

- w ramach tego priorytetu wpłynęło 111 wniosków, których łączny budżet wyniósł 339 224 697 euro. Spośród złożonych projektów 4 dotyczyły beneficjentów z województwa podkarpackiego, a wnioskowana kwota dofinansowania wynosiła 9 875 871 euro. Projekty zarekomendowane do dofinansowania z województwa podkarpackiego to: *Rewitalizacja zabytkowych budynków Maneżu, Kasyrna i Storczykarni Muzeum-Zamku w Łańcucie* (2 312 967 euro) i *Skansen archeologiczny „Karpacka Troja” w Trzcinicy atrakcją turystyczną regionu* (1 747 086 euro).

Priorytet 4. Rozwój zasobów ludzkich

- wpłynęło 46 wniosków na łączną kwotę 46 339 138 euro. Z terenu województwa podkarpackiego nie został złożony żaden projekt od podmiotów uprawnionych do składania wniosków.

Priorytet 5. Opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem

- wpłynęło 375 wniosków, w tym 16 od podmiotów z województwa podkarpackiego. Z tej liczby 2 z terenu woj. podkarpackiego zostały rekomendowane do weryfikacji: Wdrożenie programu profilaktyki zdrowotnej w Gminie Komańcza pt. Sport to zdrowie (357 175 euro) i Utworzenie otwartych stref rekreacji dziecięcej w Krośnie (851 229 euro).

Priorytet 6. Badania naukowe

- złożonych 121 wniosków w skali kraju na łączną wartość 101 284 101 euro. Z terenu województwa podkarpackiego wpłynął 1 wniosek, który nie uzyskał rekomendacji do dofinansowania.

Priorytet 7. Wdrażanie przepisów z Schengen, wsparcie Narodowych Planów Działania z Schengen oraz wzmacnianie sądownictwa

- złożonych 47 wniosków na kwotę 201 000 000 mln euro, w tym z województwa podkarpackiego złożono 3 wnioski na kwotę 5 572 281 euro, które nie uzyskały dofinansowania.

Priorytet 9. Polityka regionalna i działania transgraniczne

- zatwierdzonych zostało 6 wniosków na łączną kwotę dofinansowania 12 113 252 euro, w tym z województwa podkarpackiego 1 projekt: *Dom Karpacki-pobudzenie współpracy transgranicznej regionów* (398 863 euro).

Priorytet 10. Pomoc techniczna przy wdrażaniu *acquis communautaire*

- dostępne środki w ramach alokacji na lata 2004-2005 wynosiły 1 140 000 euro. W ramach tego priorytetu podmioty z terenu województwa podkarpackiego nie składały wniosków.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż dominującą pozycję w absorpcji tych środków zajmują województwa o wysokim poziomie rozwoju gospodarczego, tj. województwa: mazowieckie z kwotą dofinansowania 69 457 000 euro oraz małopolskie – 17 745 000 euro. Występujące regionalne dysproporcje w absorpcji środków są niepokojącym zjawiskiem z punktu widzenia realizacji priorytetów Mechanizmów Finansowych mających na celu wspieranie **przedsięwzięć prorozwojowych przyczyniających się do zmniejszenia różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego**. W efekcie środki te zwiększą różnice w poziomie rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów, co nie było celem ustanowienia tego funduszu.

Stan wdrażania Mechanizmów Finansowych w kraju i na Podkarpaciu (liczba złożonych i zarekomendowanych do dofinansowania wniosków, kwoty dofinansowania) w formie graficznej przedstawia rysunek 2 i 3.

Rysunek 2

Liczba złożonych i wartość zarekomendowanych wniosków do dofinansowania w ramach Mechanizmów Finansowych (na koniec 2005 r.)

Legenda: wnioski złożone/wnioski zarekomendowane

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.eog.gov.pl

Rysunek 3

Kwota dofinansowania zarekomendowanych wniosków w ramach Mechanizmów Finansowych (na koniec 2005 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.eog.gov.pl

Podsumowanie

Głównym celem Mechanizmów Finansowych jest realizacja przedsięwzięć prorozwojowych przyczyniających się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Ponadto realizacja przedsięwzięć będzie służyła zacieśnieniu współpracy bilateralnej pomiędzy Polską a państwami-darczyńcami (Norwegia, Islandia i Lichtenstein). Łączna alokacja dla Polski w latach 2004-2009 na realizację przedsięwzięć z Mechanizmów Finansowych wynosi 533,51 mln EUR i dostępna jest w rocznych transzach. Środki finansowe w ramach obu Mechanizmów są dostępne na realizację projektów określonych w 10 obszarach priorytetowych. Wnioskodawcami w ramach przedmiotowych instrumentów mogą być: organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli, instytucje naukowe i badawcze, instytucje branżowe i środowiskowe, organizacje społeczne, podmioty partnerstwa publiczno-prywatnego.

We wdrażanie Mechanizmów Finansowych zaangażowane są zarówno polskie instytucje, jak i instytucje państw darczyńców. Po polskiej stronie ogólna odpowiedzialność za wdrażanie Mechanizmów spoczywa na Krajowym Punkcie Kontaktowym, którego funkcje sprawuje Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Zarządzanie poszczególnymi priorytetami w tym nabór wniosków powierzony został następującym Instytucjom Pośredniczącym w państwach Beneficjentach.

Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Norweskigo Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG potwierdza duże zainteresowanie podmiotów kolejnym instrumentem finansowym wspierającym rozwój poszczególnych regionów. Pozytywnie należy ocenić aktywność podmiotów z terenu województwa podkarpackiego w zakresie wnioskowania o dofinansowanie ze środków Mechanizmów Finansowych. Pod względem liczby złożonych wniosków i kwoty dofinansowania region Podkarpacia zajmuje 6 pozycję wśród 16 województw.

LITERATURA

1. Fundusz Kapitału Początkowego (*wytyczne przygotowane przez państwa - darczyńców*) - wersja z lutego 2006 r.
2. Gawlikowska-Hueckel K., (2003): Procesy rozwoju regionalnego w Polsce i w Unii Europejskiej. UG Gdańsk.
3. Klamut M., (2000): Uwarunkowania podnoszenia konkurencyjności regionów w Polsce. [w:] Konkurencyjność gospodarcza regionu w warunkach nowego ustroju terytorialno-administracyjnego. Red. W. Kosiedowski. Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.

4. Memorandum of Understanding wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z Aneksami. (MP. 2005, nr 23, poz. 343).
5. Memorandum of Understanding wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego (z aneksami). (Monitor Polski 2005 nr 23 poz. 342).
6. Program Operacyjny dla wykorzystania środków finansowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego ze zmianami z dnia 14 listopada 2006 r.
7. Umowa o rozszerzeniu Europejskiego Obszaru Gospodarczego z 14 października 2003 r.
8. Wytyczne dotyczące grantów blokowych Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Dokument Ramowy dla Funduszu dla Organizacji Pozarządowych – wersja z lutego 2006 r.
9. Wytyczne dotyczące zagadnień przekrojowych: Zrównoważony rozwój – polityka i wytyczne. Równość szans kobiet i mężczyzn – polityka i wytyczne – wersja z lutego 2006 r.
10. Zasady i procedury wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG 2004-2009 - wersja z 2006 r. (*wytyczne przygotowane przez państwa - darczyńców*) - informacja z 11 stycznia 2007 r.
11. Zasady i procedury wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2004-2009 - wersja ze zmianami z 26 marca 2007 r. (*wytyczne przygotowane przez państwa - darczyńców*) - informacja z 16 kwietnia 2007 r.